

A Magyar Kisebbség huszonegy éve

Válogatás a Lúgoson kiadott folyóiratból
1922-1942

A Jakabffy Elemér szerkesztette folyóirat a két világháború közti magyar kisebbségi önismeret és az erdélyi kisebbségpolitika meghatározó intézménye volt. A kéthetente, 60-80 oldal terjedelmében megjelent periodika repertórium (Kazai Magdolna) és értékelő monografikus feldolgozása (Balázs Sándor) után, a folyóirat közleményeinek legjavát szeretnénk közreadni.

Két szempont határozta meg a válogatást. Egyrészt áttekintést adunk a lap tematikájából és kisebbségpolitikai szemléletéből. Másrészt a két világháború közti erdélyi magyarság történetére vonatkozó, szakmailag ma is helytálló elemzéseket és a korszak kulcsdokumentumait, legfontosabb vitáinak összefoglalóit is újra hozzáférhetővé tesszük. A legnagyobb gondot az jelentette, hogy milyen anyagokat hagyjunk ki az első válogatás után. Ebből a szempontból az volt a döntő, hogy melyek azok az anyagok, amelyek más összeállításokban újra közlésre kerülnek (ezért maradt ki többek között Balogh Arthur, Mikó Imre, Krenner Miklós, Iuliu Maniu, Paál Árpád és mások jó néhány itt megjelent közleménye). Szintén a terjedelem csökkentése érdekében hagyunk el néhány egyedülálló adat-összeállítást (pl. az OMP parlamenti tevékenységének bibliográfiáját, az erdélyi magyar felekezeti iskolák községenkénti statisztikáját).

A kiadványt rövid (15 oldalnyi) előszó vezeti be, a folyóirat szerepéről, szerkezeti változásokról, szerkesztéséről, a tematikai átalakulásáról. A szövegeket a mai magyar helyesírás szabályai szerint közöljük, a szükséges helyeken magyarázó jegyzetekkel. A kötet végén a szerzők életrajzi- és a vonatkozó könyvészeti adatait adjuk meg.

Tartalom

Előszó (Bárdi Nándor)

I. "A magunk ügyében"

Sulyok István: Levelek helyett, 1922. 1. sz. 1-5. p.

"Glasul Minoritator", 1923. 13. sz. 469-471. p.

Nyílt levél Főtisztelendő Kovács Lajos római katolikus lelkész Úrhoz, 1925. 8. sz. 285-289. p.

Jakabffy Elemér: A huszadik évfolyam, 1941. 1. sz. 1-2. p.

II. A kisebbségi kérdés általános és nemzetközi jogi vonatkozása

Balogh Arthur: Kisebbség-nemzetiség, 1940. 7-8. 158-163. p.

Soós István: Nemzetközi jogvédelem és a belső törvényhozás, 1935. 12. sz. 309-323. p.

Jakabffy Elemér: Az állampolgársági jogról, 1926. 18. sz. 666-672. p.

Hegedüs Nándor: A kétoldalú szerződések rendszere a kisebbségvédelemben, 1937. 14. sz. 369-384. p.

Balogh Arthur: A Nemzetek Szövetsége és a romániai magyar kisebbség, 1940. 18. 409-419. p., 19. sz. 446-454. p.

Mikó Imre: A romániai magyarság panaszai a Nemzetek Szövetsége előtt, 1938. 24. sz. 581-585. p.

Fritz László: Az erdélyi kulturzóna ügye a Nemzetek Szövetsége előtt, (részlet) 1932. 11-12. sz. 348-352. p., 13. sz. 400-406. p., 14. sz. 437-444. p.,

Balogh Arthur: A Csík megyei határőrcsaládok panaszának elintézése a Nemzetek Szövetsége Tanácsa előtt, 1932. 24. sz. 745-757. p.

III. Helyzetképek

A romániai kisebbségi magyar nemzet politikai, kulturális és közgazdasági helyzetképe a genfi kongresszus előtt, 1930. 17. sz. 609-648. p.

Jakabffy Elemér: Pótlás a helyzetjelentéshez, 1931. 18. sz. 611-614. p.

A romániai magyar kisebbség helyzetképváltozása 1931 májusa óta, 1932. 13. sz. 371-373. p.

A csehszlovákiai kisebbségi magyar nemzet politikai, kulturális és gazdasági helyzetképe a genfi kongresszus előtt, 1930. 22. sz. 801-823. p.

A jugoszláviai kisebbségi magyar nemzet politikai, közgazdasági és kulturális helyzete a genfi kongresszus előtt, 1930. 19. sz. 684-705. p.

IV. Más nemzetkisebbségek helyzetéről

Nagy Iván: Európa kisebbségei, 1929. 14. sz. 537-545. p., 15-16. sz. 575-588. p., 17. sz. 633-641. p., 18. sz. 693-701. p., 19. sz. 710-719. p.

Néhány adat a román királyság területén kívül él román népről, 1926. 15. sz. 695-697. p.

Fritz László: A romániai német kultúr hivatal, 1927. 24. sz. 897-907. p.

Jakabffy Elemér: Magyarok és németek Romániában, 1937. 8. sz. 209-229. p.

Cseresnyés Iván /Jakabffy Elemér/: A többségi népbe olvadt és új népkisebbségek, 1940. 20. sz. 472-477. p.

Jakabffy Elemér: Azok, akik elmentek és mi, akik visszamaradtunk, 1941. 3-4. sz. 61-63. p.

V. Történelem és politika

Jakabffy Elemér: A román példa, 1922. 1. sz. 6-21. p., 2. sz. 39-45. p., 3. sz. 74-80. p.

Sulyok István: Románia a kisebbségi jogok úttörője, 1922. 7. sz. 214-217. p.

Albrecht Ferenc: Az erdélyi szász nemzeti autonómia, 1922. 8. sz. 243-248. p.

Gyárfás Elemér: Az erdélyi románok hitelszervezetei, 1924. 2. sz. 71-79. p.

Bitay Árpád: Nyelv és névtörténeti tanulságok, 1926. 15-16. sz. 557-580. p.

Két védőbeszéd, 1933. 21. sz. 608-612. p.

VI. A romániai magyarság politikai képviselete

Jakabffy Elemér: Mit tettünk? 1923. 12. sz. 435-443. p.

Gyárfás Elemér: Az első kísérlet, 1937. 2. sz. 41-70. p., 3. sz. 77-99. p.

A közigazgatási reform és a Magyar Párt, 1929. 15-16. sz. 564-574. p.

Bethlen György: A Magyar Párt útja, 1931. 11. sz. 397-410. p.

Vitánk a külügyminiszterrel, 1935. 24.sz. 663-670. p.

Willer József: A nagygyűlés után, 1937. 18. sz. 465-480. p.

Hegedüs Nándor: A kisebbségek politikai jogegyenlőségének elbukása a választásokon, 1934. 3-4. sz. 73-88. p., 5. sz. 129-135. p., 6. sz. 165-172. p.

Albrecht Dezső : Kisebbségi reálpolitika, 1933. 3-4. sz. 75-91. p.

Szathmáry Lajos: Gyakorlati hozzászólás a magyar szórványügyhöz, 1937. 12. sz. 305-326. p.

Bánffy Miklós gróf megnyitó beszéde a Magyar Népközösség első értekezletén, 1939. 5. sz. 123-125. p.

Cseresnyés Iván /Jakabffy Elemér/: Népközösségünk fegyelmi szabályzata körül, 1940. 9. sz. 190-192. p.

VII. Kisebbségi sérelmek és a jogvédelem

Gyárfás Elemér felszólalása a Szenátus 1927. február 24-iki ülésén a vasutasok nyelvhasználatáról, 1927. 5. sz. 189-192. p.

Jakabffy Elemér: Dobrescu rendeletéhez, 1930. 8. sz. 273-275. p.

Kántor Lajos: Az Erdélyi Múzeum Egyesület problémái, (részlet) 1930. 9. sz. 309-328. p.

Jakabffy Elemér: A népszámlálás ügyéhez, 1927. 11. sz. 410-418. p.

Hegedüs Nándor képviselő beszéde az esküt nem tett magyar tisztviselőkről a kamara 1930. december 10-i ülésén, 1931. 2. sz. 67-80. p.

Fritz László: A Iorga-kormány "interimár-bizottságai" és a magyar nemzetkisebbség, 1932. 3-4. sz. 75-83. p.

Parecz György: A nyelvvizsgákon elbukott közalkalmazottak ügye, 1936. 15-16. sz. 408-415. p.

Asztalos Sándor: A nemzeti munkavédelem kisebbségi szempontból, 1937. 13. sz. 337-348. p.

VIII. A magyar kisebbség oktatás- és egyházügye

Nagy Károly refomátus püspök beszéde a szenátusban, 1924. 22. sz. 899-903. p.

Kristóf György: Magyar tanszékek egyetemeken, 1925. 12. sz. 450-459. p.

Tanerőink nyelvizsga eredménye, 1934. 23-24. sz. 693-694. p.

Domokos Pál Péter: Tanügyi "önkormányzat" a gyakorlatban. Különös tekintettel a fajilag és vallásilag legegységesebb Csíkmegyére, 1931. 9. sz. 333-336. p., 10. sz. 370-372. p., 11. sz. 413-415. sz.

R. Szeben András: A Magyarországtól Romániához átkapcsolt részek felekezeti iskoláinak háború előtti és jelenlegi államsegélyeinek összehasonlítása, 1933. 19-20. sz. 585-586. p.

Kovács Árpád: Államnyelv a volt román s a mai magyar felekezeti iskolákban, 1937. 15-16. sz. 412-419. p., 17. sz. 432-442. p.

Balázs András: Az erdélyi egyházak lépése Genfben, 1926. 3. sz. 93-100. p.

Fritz László: A magyar lutheránus szuperintendencia, 1927. 3. sz. 81-90. p.

Paál Árpád beszéde a kamarába 1928. április 5-én a vallási törvény tárgyában, 1928. 12. sz. 464-469. p.

Pál Gábor: Konkordátum és a katolikus magyarság, 1928. 18. sz. 678-693. p.

R. Szében András: A Magyarországtól Romániához átkapcsolt részek egyházainak háború előtti és jelenlegi államsegélyeinek összehasonlítása, 1933. 17. sz. 509-511. p.

IX. A gazdasági élet problémái

Pál Gábor: A székelyföldi közbirtok és az agrárviszonyok (részlet), 1923. 1. sz. 4-15. p., 2. sz. 46-57. p.

Fritz László: Romániai egyenesadó rendszere mint a kisebbségellenes politika egyik harci fegyvere, 1928. 12. sz. 437-443. p.

Gyárfás Elemér: Lesz-e erdélyi magyar bankpolitika? 1935. 15-16. sz. 413-420. p.

X. Dokumentumok

Kérelmek, határozatok, tervek, javaslatok és törvényes intézkedések az erdélyi nemzetiségi kérdések megoldására másfél évszázad alatt, 1940. 3-4. sz. 66-75. p., 7-8. sz. 163-174. p., 5. sz. 96-108. p., 6. sz. 133-144. p.

A román képviselők törvényjavaslata 1868-ban, 1929. 8. sz. 287-291. p.

A Magyar Szövetség határozata az agrár-reform tárgyában 1921. évi augusztus 4-iki alakuló nagygyűlésén, 1923. 13. sz. 500-502. p.

A magyar iskolák sérelmeinek orvoslása tárgyában Marosvásárhelyen 1923. május hó 22-én tartott rendkívüli nagygyűlésen elfogadott határozati javaslat, 1923. 12. sz. 461-462. p.

Az Országos Magyar Párt 1924. december 14-ikén megtartott nagygyűlésén elfogadott határozati javaslatok, 1925. 1.sz. 27-32. p.

A Magyar Párt tiltakozása a csiki jogtiprásokkal szemben, 1925. 10 sz. 397. p.

A második gyulafehérvári határozat, 1928. 10. sz. 377-378. p.

A magyar kormány memoranduma a nemzeti kisebbségek jogvédelméről, 1929. 9. sz. 348-354. p.

A parlamenti csoport emlékirata a közigazgatási törvénytervezet kapcsán, 1929. 11. sz. 407-412. p.

A kolozsvári tudományegyetem magyar hallgatóinak emlékirata, 1930. 7. sz. 253-259. p.

Románia szociáldemokratái a nemzetkisebbségek jogaiért, 1930. 11. sz. 392. p.

Magyar memorandum a kisebbségi vasutasok érdekében, 1931. 7. sz. 235-236. p.

Az Országos Magyar Párt állásfoglalása a kisebbségi államtitkárság és a szaktanácsosi megbízások ügyében, 1931. 9. sz. 347. p.

Serban Mihály kisebbségi alminiszternek átadott emlékirat 1933. március 2-án, 1933. 6. sz. 173-186. p.

A Magyar Párt marosvásárhelyi nagygyűlésén meghozott határozat a kulturális autonómia tárgyában, 1933. 14. sz. 435-436. p.

A Magyar Párt kiáltványa, 1935. 6. sz. 163-165. p.

Kisebbségi szakosztály, 1938. 9-10. sz. 200-202. p.

Királyi rendelet a kisebbségi kérdés szabályozásáról, 1938. 15-16. sz. 349-352. p.

A kisebbségi főkormánybiztosság működésének irányelvei, 1938. 17. sz. 405-408. p.

A magyarság csatlakozása a Nemzeti Újjászületés Frontjához, 1939. 5. sz. 95-96. p.

A Romániai Magyar Népközösség emlékirata a kormányhoz, 1939. 18. sz. 439-440. p.

Severin megye prefektusának 1. számú rendelete, 1942. 8. sz. 157-159. p.

XI. Statisztikai közlemények

Fritz László: Erdély, Bánság és a kapcsolt részek felekezeti statisztikája, 1929. 2. sz. 78-80. p., 3. sz. 111-120. p., 4. sz. 155-160. p., 5. sz. 195-200. p., 7. sz. 262-267. p.

Az 1940 augusztus 30-iki bécsi döntés után Romániánál maradt erdélyi és bánsági terület lakosságának anyanyelvi és felekezeti adatai az 1930-as népszámlálás adatai szerint, 1940. 21-22. sz. 523-525. p.

Fritz László: A közigazgatási választások eredményei, 1930. 7. sz. 234-239. p., 15-16. sz. 554-564. p.

A romániai magyar és német népkisebbség parlamenti képviselőinek számadatai kilenc választásról, 1939. 12. sz. 290-291. p.

A Romániánál maradt magyar felekezeti iskolák száma, 1940. 21-22. sz. 527-528. p.

Bírók, ügyvédek, bírósági és ügyészségi tisztviselők nemzetiségi megoszlása Erdélyben 1934. október 15-én, 1936. 2. sz. 49-56. p.

Kovács Árpád: Etnikai aránytalanságok a közjegyzői kamarákban, 1937. 5-6. sz. 158-160. p.

XII. Románok rólunk

A Magyar Szövetség nagygyűlése, 1922. 1. sz. 25-30. p.

A magyar memorandum, 1922. 6. sz. 196-197. p.

Sulyok István: A magyar kérdés, 1923. 4. sz. 138-141. p.

Willer József: Kisebbségek az alkotmányban, 1923. 7. sz. 252-256. p.

Willer József: Magyar-román közeledés, 1923. 24. sz. 971-976. p.

Willer József: A magyar probléma, 1924. 10. sz. 437-440. p.

Román államférfiak és publicisták a román sovinizmus ellen, 1924. 18. sz. 737-743. p.

A brassói gyűlés a román sajtóban, 1925. 1. sz. 36-40. p.

Willer József: A petíciók visszhangja, 1925. 14. sz. 562-564. p.

Közigazgatási magyarizmusok, 1926. 21. sz. 821-822. p.

Willer József: A liberális magyar paktum hordereje, 1926. 4. sz. 154-156. p.

Willer József: Duca és Iorga a kisebbségekről, 1927. 1. sz. 37-40. p.

Willer József: A kormány a lakosságnak nem a nemzeti érzületére, hanem a származására kíváncsi, 1927. 9. sz. 349-351. p.

Willer József: Lemondjunk-e az elszékelyesedett románok visszaköveteléséről? 1927. 4. sz. 114-116. p.

Willer József: Miért kellett koldussá tenni az erdélyi városokat? 1928. 9. sz. 355-356. p.

Egy szócata, Maniu, Goldis, Bethlen megnyilatkozásai a magyar kisebbség helyzetéről és felfogásáról, 1930. 3. sz. 81-89. p.

Radulescu-Motru a magyar kérdés megoldásáról, 1930. 12. sz. 458-459. p.

Jakabffy Elemér: A kétlelkű Vaida, 1931. 21. sz. 788-789. p.

A numerus valachicus, 1935. 6. sz. 135-137. p.

Lupu, Bucu Sever, Teodorescu Braniste nyilatkozata a numerus valachicusról, 1935. 6. sz. 167-170. p.

Pop Ghita volt kisebbségi miniszter Alba-Iuliáról és Trianonról beszél, 1937. 4. sz. 136-139. p.

A román sajtó a kisebbségi statutumról, 1938. 17. sz. 410-412. p.